

Serafina.

(Povest. — Piše Basnigoj.)

(Dalje.)

III.

adar človeka kaj vznemirja, tedaj se skuša tiste stvari iznebiti. In tako nekako je bilo tudi z Babudrom. Dobro jo je ukrenil za svoj žep z ubogo Rozalko. Ali ljudski glas, božji glas! Ta mu je dostikrat prišel na ušesa, in posebno ona stara ženica — sorodnica Rozalkina mu ni dala z lepa dobre besede. Babuder se je vedno tolažil, da naj govore ljudje, kar hočejo; saj so itak sami nevoščljivci. Ali govôri in tolaži se, kakor hočeš, če pa ne miruje v prsih tisti črv, ki gloje hudobneža noč in dan in ne bo odnehal še po smrti ne. Gorje mu, kdor ima slabo vest! Nobena ura mu ne poteče brez nemira, nobena noč brez hudih sanj; vsako veselje je kaljeno z grenkostjo. Slabo vest je imel tudi Babuder. Budilo mu jo je ljudsko očitjanje, ali še bolj pa Rozalka sama.

Bledo lice, katerega se ni nič kaj prišlo solnce, kakor da bi žgoči žarki ne imeli pravice do tako nedolžnega obraza, kazalo je jasno, da se Rozalki ne godi dobro. In iz tega obličja so sevale tako mile oči, da je bil vsakdo vesel, če ga je pogledala Babudrova pastarica. Saj so te oči rekle vsakemu: Glej, ne godí se mi dobro! Ali vender ne tožim in ne obupavam! Saj Bog ve, kako mi je!

Kakor so te oči prešinjale vaščane z neko notranjo tolažbo, tako so vznemirjale Babudra. Kar strpeti ni mogel Rozalkinega pogleda. Zato si je prizadeval, da jo spravi od hiše. — Na poletje je gonil Babuder svoje ovce v gore — proti središču Istre — na pašo. Tudi tistega leta se je pogodil za planino. Tedaj je morala Rozalka z ovcami, da jih je poganjala po poti in zavračala. Težka je bila za njo ta pot. Zakaj na planino je daleč, Rozalka pa je bila šibka deklica.

Zvečer so prišli na planino. Tudi iz drugih krajev so prignali ovce, ki so bleketale v staji. Lačne so bile in dišala jim je sočna trava zunaj staje. Ali noč se je delala; morale so biti brez večerje.

Možje so posedli v nizki koči krog ognja. S čutaro vina so si gasili žejo in čakali večerje, katero jim je kuhal ovčar. Rozalka je dobila skledico mleka za večerjo. Na to jo je pa potisnil ovčar skozi ozko lino gori pod kočino sleme. Tam je bilo napravljeno skromno ležišče.

„Kaj ne, Babuder, da je prav, če gre dekle spat,“ ogovoril je ovčar Rozalkinega varuha. „Saj je vže komaj oči odpiralo revše. Trudno je, kaj?“

„Kaj ne bo?“ pristavi hitro Gulič, ki je prignal drobnico prav tam od Reke nekodi. „Saj si tudi dosti neumen in neusmiljen, da jemlješ deklico s seboj na tako daljavo.“

Ta beseda je zbadla Babudra. Zato je odvrnil dokaj ostro:

„Ti mi ne boš pravil, koga naj jemljem s seboj, koga pa ne. Dekle je moja pastarica, pa je. In zakaj neki mi bo potemtakem, če ne za pašo? Vsak mora biti menda za to, za kar je. Kaj bi se potem zadiral óbme, da ne delam prav.“

„Pa se tudi takoj razkoračiš, kakor bi ti krono z glave zbijal,“ miri ga Gulič. „Toliko pameti imamó mi tudi, da je pastarica zato, da pase. To pa tudi vemo, da táko-le revše ni za tako pot, reci, kar hočeš. Sploh bi ti je ne bilo treba. Tiste ovce bi bil vže sam prignal; mojih je dokaj več, pa nimam nobenega pomagáča.“

Možje so kimaje pritrjevali Guliču, ker je precej dobro Babudra uganjal v kozji rog. Tako je na svetu, da radi vlečemo s tistim, ki zmaga. Ovčar se je še celó robato pošalil:

„Babuder, veš, če nisi mogel drugače prignati te pesti ovac, zvezal bi jih bil za repe in opahnil čez rame — na vsako kraj nekaj — kakor bisago, pa bi ne potreboval poganjača!“

Smejali so se vsi, Babuder je bil pa jezen. Sunil je prazno čutaro, da se je zatočila proti vratom.

„No, Gulič, če se tako potezaš za tega beraškega otroka, redi ga ti! Drage volje ti prepustim to veselje.“

„Meniš, da bi prišel na boben, če bi jo vzel.“ Babudru se je pri tej Guličevi opazki posvetilo v glavi. „Ti,“ dejal je sam sebi, „sedaj-le imaš priliko, da se iznebiš Rozalke. Toraj pamet!“ Brž je zatajil svojo prejšnjo jezo ter mirno govoril Guliču:

„Kaj bi hodil na boben! Saj je dekletce tako pridno, kakor mravlja na groblji. Dosti ti lahko koristi.“

„Kaj jo pa tiščiš potem od sebe,“ vtakne se v pogovor ovčar in vrže ogorek, s katerim je zažigal tobak, v ogenj.

„Stoj no, da vam vse povem! Rozalka je tako pridna, pravim, kar le more biti. In raje bi dal ne vem koga od hiše, kakor njo. Ali to me bôde, ker je tako vekávo to otroče. Vên in vên hodi na pokopališče jokat po rajnci materi. Meni se zares kar smili. Zato bi jo rad pripravil kam drugam, da se malo utolaži in razvedri. Lejte, zato jo tiščim od hiše — ne zaradi sebe, ampak zaradi nje.“

„Kaj je Rozalka sirota?“ popraša Gulič. „Sirota, brez očeta in matere“, pojasnjuje Babuder. „Jaz sem ji varuh!“

„Lep varuh to, kaj?“ pošepetal je ovčar svojemu sosеду, ki je sedel na tnalu ob ognjišči. On mu je prikimal in del prst na usta, češ, molči, da ne bo prepíra.

Govorili so potem možje še dolgo, ko je bila vže davno sklenjena pogodba, da pojde Rozalka z Guličem za pastarico.

Gori pod slemenom je čula Rozalka. Možje so mislili, da spi pastarica. Ali motili so se. Če je človek preveč utrujen, tudi ne more takoj zaspati. In kako bi bila zaspala Rozalka, ko so še pod njo glasno govorili in vpili pogovarjajoči se možje. Mižala je, da bi prej zaspala. Ali oči so jo skelele, zakaj kadilo se je z ognjišča, in dim je prihajal skozi špranje ter mučil ubogo Rozalko. Zavila si je glavico v ruto, da bi se ubranila dimu in da ne bi slišala pogovora mōž. Pogosto ji je pravila pokojna mati, da ne sme nikdar poslušati in nastavlјati ušes tam,

koder ji pogovor ni nič mari. Tudi sedaj je mislila, da imajo možje svoje pogovore, ki jih ona ne sme slišati.

Ali kdo bi ji zameril, če je odgrnila ruto in se sklonila na ležišči, ko je slišala, da se pogovor plete o nji. Sree ji je nemirno utripalo in hvaležno je večkrat zdihnila k Bogu, ko so jo zagovarjali možje, posebno Gulič, pred Babudrom. Vže se je kesala, zakaj da se je tako žalostila, misleča, da ni nobenega srca na svetu, katero bi jo še ljubilo. Kako se je pa še le zavzela, ko jo je pričel hvaliti celó trdi njen varuh. Tedaj se je pa kesala ljuba nedolžnost, ker je mislila, da je Babuder hud mož, ki je ne ljubi. Hotela je takoj popraviti svojo krivico. Ovila je drobne prstke z molkom in pričela moliti za svojega dobrotnika Babudra in molila tako dolgo, da ji je zatisnil angel varuh skeleče oči ter jo zazibal v sladko spanje.

Bog ve, ali je kaj slutil Babuder, da moli zanj angel, katerega je on preganjal od materine gomile?

IV.

Prijeten jesenski dan je bil. Solnce je tako ljubeznjivo pripekalo, kakor spomladi; nekatere cvetice so začele vnovič cveteti, kakor da bi bile vže prespale zimsko spanje. Le porumenelo listje je kazalo dosti jasno, da se bliža neizogibna zima.

Ob cesti, ki pelje iz Reke proti Karlovcu, se dviga malo brdo Suho Selo. Vode ni tamkaj, zato se bržkone tako imenuje. Na Suhem Selu je imel Gulič svoje posestvo. Kar je bilo obrnjenega proti solncu, bilo je zasajeno s trto; drugodi pa je bila paša in kaj malega vsejanega. Tu je bila nova domovina Rozalkina. Gulič je ostal mož beseda ter vzel pastarico. Rad bi jo bil imel na svojem domu v Istri. Ali rabil jo je bolj na drugem posestvu — v Suhem Selu. Tudi Rozalki bi bilo ljubše pri usmiljenem gospodarji, kakor pa daleč od doma med tujimi ljudmi. Toda Gulič je vže preskrbel, da dekletu ni bilo sile. Stara oskrbnica Guličeva v Suhem Selu je bila dobra in poštena žena. Rozalka je bila sicer še vedno bledollična, ali obrazek je bil čim dalje bolj okrogel. Tudi oči niso gledale več tako milo in proseče, kakor poprej — jasni dokazi, da ji prija nova služba.

Nekaj je pa vender pogrešala: družbe materinega groba. Poprej je hodila vsak večer vasovat na gomilo in se pogovarjat v duhu in v molitvi z materjo; ali sedaj je bila tako daleč od kraja, ki hrani prstene ostanke njene matere.

Dobri Bog je poskrbel, da se ni dolgočasila. V Suhem Selu je bivala zapuščena revica, brez očeta in matere. Sorodnikov ni imela. Hodila je po vasi in gostovalo sedaj tu, sedaj tam. Vsakdo je rad imel Zorico — tako je bilo ime dekletu. Saj je bila pa tudi neznansko ljubeznjiv in dober otrok. Kaj čuda, če sta se seznanili hitro z Rozalko. Ta je bila vsa srečna, kedar se je igrala s petletno Zorico. Ker je bila Zorica vedno vesela in ni čutila svoje siročšine, veselilo je to tudi Rozalko. Večkrat je zato pozabila, da je sirota, in se veselila s svojo mlado prijateljico, kakor da sta najsrečnejši bitji pod božjim solncem.

Tistega jesenskega dne je sedela Rozalka ob cestnem jarku pod Guličevim vinogradom. Krave so se pasle ob cesti in pridno mulile sočno muravo, ki je vže tretjič odganjala. Pastarica je imela na kolenih precej veliko črno vezano knjigo. Listala je po nji, jemala iz nje podobice ter jih poljubljala. Na zadnje je vzela

iz knjige podobo, ki jo je bila dobila pri prvi sv. izpovedi. Gledala je tamkaj izgubljenega sina, kako očeta prosi odpuščanja, kako joka zaradi svojih grehov. Potem je pa pogledala proti nebu in vzdihnila: „Jaz ne bi nikoli zapustila svoje matere. Ah, še od groba sem se tako težko ločila. Kaj ne, ljubi Bog, da pustiš mamici, da vedno gleda iz nebes name in pazi, da se mi kaj ne primeri. Saj si tako dober. Mama mi je vedno rekla, da nobenega ne zapustiš, in tukaj tale molitvica pravi tudi tako — mora res biti. Zopet jo hočem moliti.“

In pričela je počasi brati na materino mašno knjigo, katera ji je bila v tujini jedini spomin nekdanje sreče.

Komaj je Rozalka pričela z molitvico: „O, Bog, ki si rekel: Pridite k meni vsi, ki delate in ste obteženi, jaz vas okrepčam — — —“, zasliši drdranje kočije in peket gosposkih konj. Hitro zapre knjigo ter jo zavije v ruto. Nato vzame palico in gre za živino, ki je tudi vže dvigala glave in radovedna gledala, kaj pomeni tak voz v tem kraju.

Voz je pridrdral vstric Rozalki. Kar naenkrat se obustavi in iz njega stopi nenavadno oblečena žena. Bliža se prijazno pastarici ter jo vpraša, če je to Suho Selo.

Rozalka se je prestrašila na prvi hip in ni mogla drugega reči, kakor da je s tresočim glasom pozdravila čudno ženo: „Hvaljen bodi Jezus Kristus!“ Tako jo je naučila pozdravljati pokojna mati.

„Na veke, Amen, ljubka moja,“ odzdravi tujka. „Nič se me ne boj, jaz imam take deklice posebno rada. Glej, sedaj sem se tudi pripeljala semkaj, da vzamem s seboj neko zapuščeno dete, ki biva v Suhem Selu. Ali je to tisto selo?“ Pri teh besedah pokaže proti vrhu hriba, kjer je stalo nekoliko bornih hiš.

„Da, to je, gospa!“

„Ali mi veš ti povedati, če ne biva ondi neka Zorica, ki nima ne ateja ne mamice?“

„Ah, Zorico imam jaz tako rada. Tiste mi vendar ne vzamete? Večkrat jo jemljem s seboj na pašo pa jo učim molitvice in pesnice pa tele podobice gledava. Te vam vže ne dam. Ona je moja!“ In mej tem je odvijala knjigo ter pokazala podobice.

„Pridna si, da jo tako učiš! Sedaj ti pa moram dati takoj še jaz jedno podobico. Kako ti je ime?“

„Rozalka.“

„No, dobro. Prav tu je sv. Rozalija. Na jo. Sedaj ne boš huda, če vzamem Zorico. Saj jo imaš rada, kakor si rekla. In gotovo ji tudi privoščiš vse dobro, ali ne?“

„Vsakemu moramo dobro privoščiti, rekla je moja mama. Zorici pa jaz še posebno. Kruha ji dam in sadja in kak grozdek skupaj pozobljeva!“

„Vidiš, jaz jo hočem s seboj vzeti, da se ji bo še bolje godilo. Pri nas v mestu je še le lepo! Tam bo stanovala v veliki hiši in skrbela bom zanjo kakor mati. Oče bode pa Bog, ki nam daje po dobrih ljudeh živeža. Ali ne bo dobro zanjo, če bo dobila tako zopet mater in očeta? To srečo ji vendar privoščiš.“

„Seveda jo — pri—privoščim . . .“ Rozalki so se udrle solze po belem licu in skrila je obrazek v predpasnik. V tem je stopila spremljevalka tuje žene z voza in prašala, zakaj joka dekle.

„Zorico pozna in zelo jo ljubi. Sedaj ji je pa hudo, ker jo bova odvedli!“

„Čaj, sirotka mala, ná tole škatlico! Sami bonbončki so notri. To so dobri — na jih, ná!“ In spremljevalka je prišla ljubeznjivo Rozalko za roke ter jo rahlo poljubila na čelo.

Rozalka je sramežljivo pogledala. Oči so ji plavale v solzah. Ali tako hvaležno so gledale, da sta se kar čudili oni dve.

„No, kaj naju gledaš tako pristrčno, ti dobri moj otrok?“ prášala je prva izmed njiju.

„Zato, ker so me tale gospa tako poljubili, kakor me je moja mama včasih. Odkar je pa umrla, ni me še nihče poljubil.“

„Toraj tudi ti nimaš mamice?“

„Seveda ne in očeta tudi ne. Zato mi je tako hudo po Zorici, ker sva obe siroti. Sedaj bom pa sama sirota. Meni bo tako dolg čas — oj —.“

Zopet je zaihtela Rozalka in si brisala solze.

„Čakaj, če je tako, pojdi pa še ti z menoj! Saj imam jaz obe rada!“

Usmiljenka jo je prišla za roko in ji gledala v obraz ter čakala odgovora.

Rozalka jo je le nepremično zrla in molčala. Videti je bilo, da ne verojame prav vprašanju. Še le, ko jo v novič vpraša tujka, Rozalka koprneče pravi:

„Z vami grem, kamor hočete.“

„Ali te bodo pustili tvoji varuhi?“

„Gotovo me bodo. Precej ženem domov kravice — glejte, kako vas liska gleda — in takoj poprosim za dovoljenje. Potem tečem po Zorico, pa bo.“

„Toraj le naredi tako, midve prideva počasi za teboj!“

Rozalka je zavrnila krave proti domu, oni dve tujki sta pa šli na voz, ki se je počasi jel premikati dalje.

Kdo sta bili te dve tujki, prašate vže gotovo radovedni. Takoj vam povem, sedaj ju lahko gledate, ker voznik vozi počasi. Vidite tista, ki ima tako široko belo pokrivalo, tista je usmiljena sestra, to se pravi, taka redovnica, ki zapusti vse svetno veselje ter živi samo za to, da vrši dela usmiljenja: da streže bolnikom, da oblači sirote, da pomaga jetnikom priti do poboljšanja in da skrbi za revne zapuščene otroke. In to zadnjo nalogo si je izvolila naša znanka. Hotela je ljubiti otročiče, kakor jih je ljubil Jezus. Zato je zapustila svojo plemenito rodovino na Ogrskem, izbrisala si plemenito ime ter se nazivala le sestra Terezija. Ta je prednica otroške sirotišnice na Reki.

Ona druga, ki je navadno oblečena, je služabnica nadvojvode Štefana, ki ima na Reki svojo grajščino. Nadvojvoda je šel namreč nekoč na lov. V Suhem Selu je videl Zorico. Kakor vsakemu, prikupila se je tudi njemu. Skrivaj je dal poizvedeti po služabnikih, kdo in čegava da je. Ko izve, da je sirota, zasmili se mu in sklene ji pomagati. Zato gre k prednici Tereziji ter ji naroči, naj jo gre iskat. Plačevati hoče sam za svojo Zorico. Vidite, kako smo lahko Bogu hvaležni, da nam vlada habsburška rodovina, ki ima tako blage sinove!

Nemirno ji je utripalo sree, ko je šla proti Guliču. Veselila se je, da je prišel takrat njen gospodar slučajno pogledat svoj vinograd. Ali nekaj ji je pravilo, da bi bila nehvaležna, če bi zapustila svojega dobrotnika. To ji je vznemirjalo dobro dušo. Vže se je skoro kesala, zakaj da je obljubila onima tujkama, da pojde

z njima. Ali — bilo je obljubljenost — in obljuba dela dolgove. Zato se je odločila, da pa pove Guliču, kaj se ji je pripetilo.

Gulič je bil blagega srca. Ni mu bilo sicer glede gospodarstva pogodu, da bi odhajala pastarica. Ali vedel je, da se dekletu bolje ne more goditi nikjer, kakor v zavetišči na Reki. Kajti hitro je uganil, kdo da je ona tujka, ki je prišla po Zorico. Zato ji je ljubeznjivo rekel:

„Le pojdi, kamor te kliče srce in dobri Bog. Jaz ti drage volje dovoljujem. Da se pa ne bo protivil tvoj varuh, skrbel bom tudi jaz. Lahko se pa vrneš k meni, kedar ti drago, ako bi ne bila zadovoljna na Reki.“

Rozalka ni imela besedij, da bi ga zadosti zahvalila za toliko prijaznost. Ali govorilo je dovolj rošno oko, in Guliču je bilo to bolj všeč, kot stotero sladkih besedij.

Nato je pastarica tekla po Zorico in obe sta hiteli naproti tujkama, ki sta počasi stopali po grudavi poti. Voznik je čakal na cesti. Tudi Gulič se je približal in ponudil po slovanski navadi prednici in spremljevalki svojo gostoljubnost. Južinali so nekaj malega. Med tem sta se tudi dogovorila prednica Terezija in Gulič natančno glede Rozalke. Gulič je obljubil, da dobi dovoljenje Babudrovo ter poizve, koliko da je Rozalkinega premoženja. —

Potlej je Rozalko prazne oblekla stara oskrbnica, kateri ni šlo v glavo, da se bo morala ločiti od dobre pastarice.

Vše so se ljubeznjivo poslovili. Kar se na dvorišči obrne Rozalka in hiti proti hlevu. Vsi so gledali, kam neki teče. Šla je še k svoji ljubi živinici ter vsako kravico posebej pogladila po vratu ter se poslovila od nje. In ko se je vračala iz hleva, zamukala je liska. Celo neumna goved pozna, kdo jo ljubi, in se nerada loči od dobrega človeka.

(Dalje prih.)

Majniku v pozdrav.

Zavél je bôžji dih čez svet,
Prišla je spet vzpomlád;
V zelénje gòzd je vès odét,
Cvetòč obráz livád:
Doné po dólh spevi glasni —
Zazòril spet je majnik jasni.

Na vsakem brstu cvet dehtí,
Kot vrt je dól in gríč,
Ob drobnem gnezdu spev drobi
V grmiču vsakem ptíč,
V oživljajočem solnčnem sòji
Igrajo bitij se nebròji.

Pozdravljen stokrat, zlati maj,
Na zèmlje evètnih tléh!
Kakó sem žèlel te nazaj
V meglenih zimskih dnéh:
Saj vem, da dnij najlepših dòba
Iz zimskega prisije gròba.

Jos. Volc.

